

Radnicama i radnicima je neophodna plata od koje će moći da žive

FASHION CHECKER

Clean Clothes Campaign

Clean Clothes Campaign je globalna mreža posvećena poboljšanju uslova rada i osnaživanju radnika i radnica u globalnoj industriji odeće i obuće. Od 1989. godine CCC radi na tome da obezbedi poštovanje osnovnih prava radnika i radnica. Obrazujemo i mobilishemo potrošače, lobiramo kod kompanija i vlada i nudimo direktnu solidarnu podršku radništvu koje se bori za svoja prava i zahteva bolje uslove rada. CCC okuplja sindikate i nevladine organizacije koje pokrivaju širok spektar perspektiva i interesovanja (prava žena, zagovaranje kod potrošača, radna prava i smanjenje siromaštva, itd). Kao samonikla mreža stotina organizacija i sindikata koje dolaze kako iz zemalja u kojima je locirana proizvodnja, tako i iz zemalja u kojima se proizvedena roba prodaje, u prilici smo da identifikujemo lokalne probleme i ciljeve i pretvorimo ih u globalne akcije. Razvijamo kampanje putem kojih podržavamo radništvo u postizanju njihovih ciljeva. Takođe, intenzivno saradujemo sa sličnim kampanjama za radnička prava.

Od 2014. godine radimo na razvoju metodologije za prekogranični obračun najniže plate za život za evropske države u kojima se odeća i obuća proizvode. Nakon dugog procesa razmatranja razvili smo koncept Evropske najniže plate za život.

Ljudsko pravo na platu za život definisano je u međunarodnom javnom pravu

Pravo na platu za život priznato je kao ljudsko pravo u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija. U evropskom kontekstu, Evropska socijalna povelja (ESP) Saveta Evrope iz 1965. godine i njena revidirana verzija iz 1999. godine u članu 4, stav 1, prepoznaje pravo na platu za život kao "pravo radnika na naknadu koja će njima i njihovim porodicama obezbediti pristojan životni standard". ESP je priznata širom Evrope, ne samo u zemljama članicama Evropske unije.

PLATA ZA ŽIVOT!

Kako biste se uključili kontaktirajte lokalnu organizaciju članicu CCC mreže

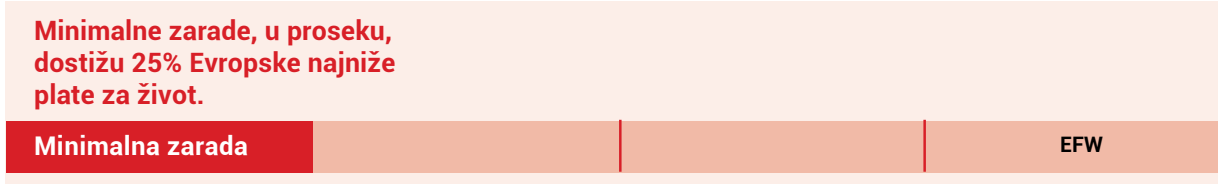
Zašto se fokusiramo na platu za život?

Plata na granici siromaštva je sramotna stvarnost radnica i radnika u tekstilnoj industriji ako uzmemo u obzir dobit koju ostvaruju brendovi i maloprodajne kompanije u lancima snabdevanja. Brendovi i maloprodajni lanci profitiraju od pozicije koju zauzimaju na međunarodnom potrošačkom tržištu i moći koju imaju u odnosu na dobavljače u oblastima sa niskim troškovima proizvodnje na globalnom Jugu i Istoku.

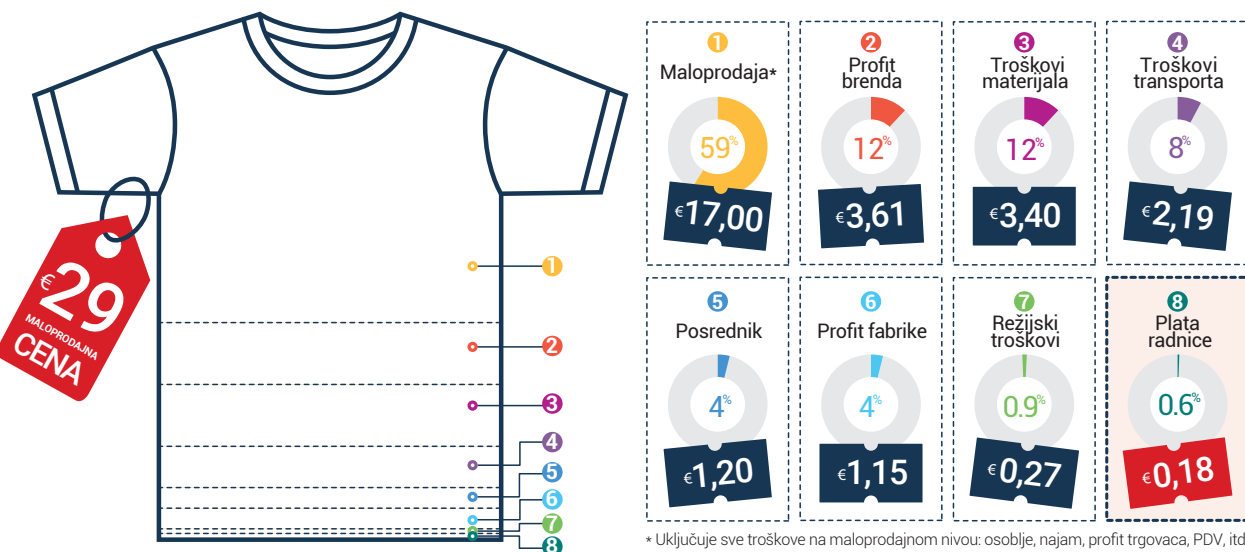
Neki maloprodajni lanci i brendovi u svojim kodeksima ponašanja nominalno prepoznaju pravo na platu za život. Međutim, u praksi oni pristaju da njihovi dobavljači na lokalni isplaćuju samo zakonom propisane minimalne zarade. Gotovo niko od njih ne isplaćuje platu za život. Sa druge strane, plašeci se da brendovi ne preusmere svoje narudžbine u zemlje sa još jeftinijom radnom snagom, vlade u proizvodnim regijama Centralne, Istočne i Jugoistočne Evrope, kako bi bile konkurentnije u odnosu na zemlje sa kojima se takmiče, drže minimalne plate na najnižem mogućem nivou što u proseku iznosi 1/4 od ukupnog iznosa plate za život. Pretjna premeštanja kapitala glavna je prepreka u pregovorima o zaradama i, generalno, predstavlja veliku barijeru organizovanju radne snage.

Made in Europe – made fair?

Opšte je prihvaćen stav da su uslovi rada i plate u okviru modne industrije u Evropi bolji nego u Aziji. U stvarnosti, postojeći jaz između procenjene najniže plate za život u odnosu na zakonski propisane minimalne zarade, kao i u odnosu na realne plate koje radnice i radnici primaju, veći je u Evropi nego u Aziji. U zemljama Centralne, Istočne i Jugoistočne Evrope prisutan je i komparativno niži stepen sindikalne organizovanosti, naročito u sektoru tekstilne proizvodnje.

Raspodela troškova na primeru jedne majice

Koraci koje treba preuzeti

1

Brendovi i maloprodajni lanci moraju u razumnom vremenskom okviru preduzeti javne, konkretne i merljive korake kako bi osiguralo da se tekstilnim radnicama i radnicima, duž celog proizvodnog lanca, isplaćuje plata za život. Brendovi i maloprodajni lanci trebalo bi da sa predstavnicima radnika i radnica ispregovaraju i potpišu pravno obavezujuće i sprovodive ugovore koji zahtevaju isplatu značajno većih suma dobavljačima, čime bi se omogućila finansijska sposobnost za realizaciju koncepta plate za život koja pokriva osnovne potrebe radnica i radnika i njihovih porodica.

2

Vlade u zemljama u kojima je locirana proizvodnja kao i vlade u onim zemljama u kojima se proizvedena roba prodaje dužne su da zaštite ljudsko pravo radnica i radnika na platu za život i da uvedu minimalne zarade koje socijalno ne isključuju radnice i radnike i ne kreiraju siromaštvo već se protiv njega bore.

!

Evropska najniža plata za život treba da bude putokaz kako za brendove i maloprodajne lance, tako i za vlade i institucije EU, a to znači: za Slovačku, Mađarsku, Poljsku, Tursku, Hrvatsku, Češku, Bugarsku i Rumuniju ona je 2.640,00 PPP USD dok za Srbiju, Bosnu i Hercegovinu, Gruziju, Severnu Makedoniju, Albaniju, Ukrajinu i Moldaviju iznosi 1.980,00 PPP USD.

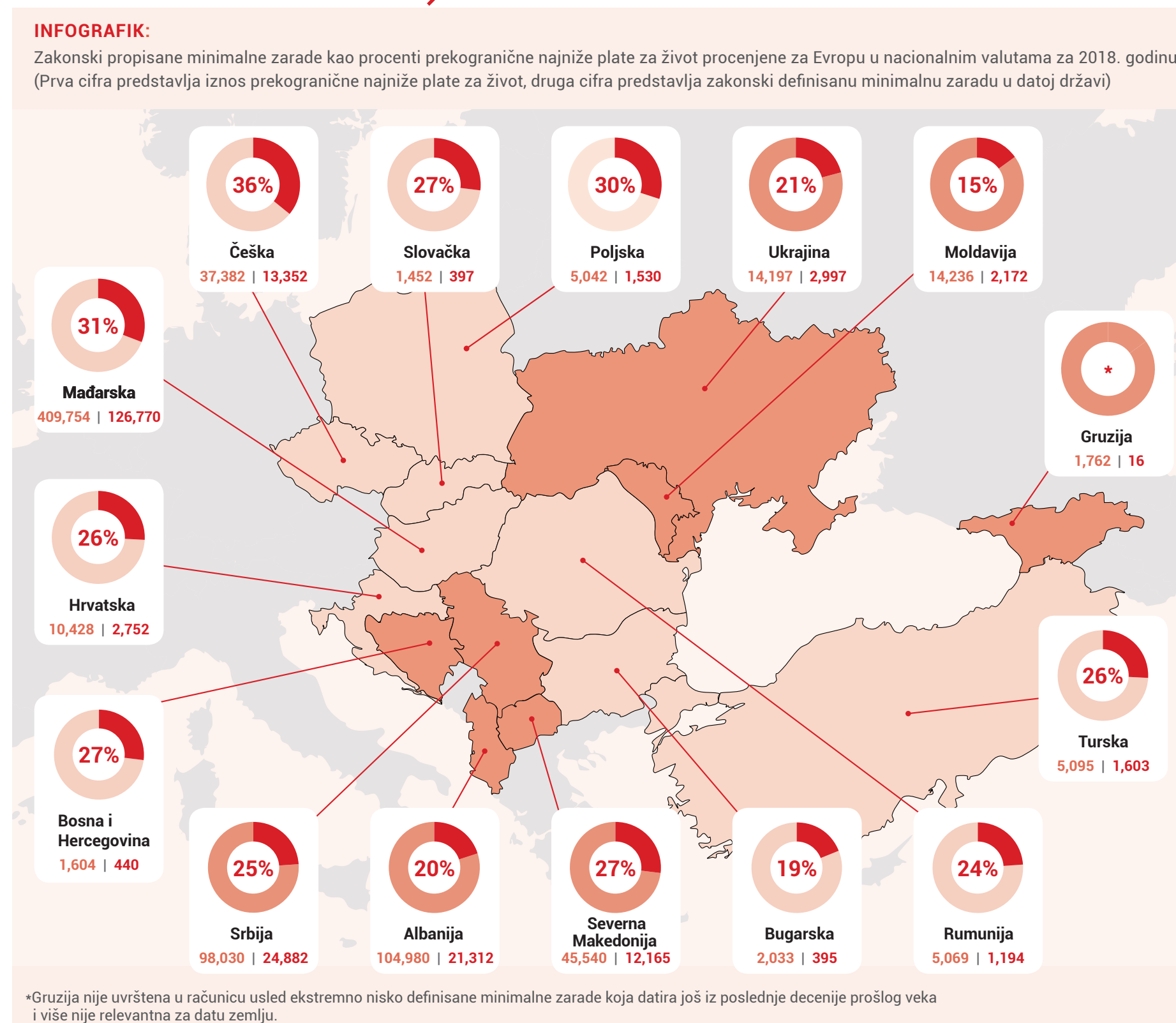
Zašto koncept plate za život treba da bude regionalan?

Koja je glavna razlika između postojećih kalkulacija plate za život? Poslovni model brze mode na globalnom nivou stvara potrebu za politikom koja se, uzimajući u obzir razlike između država, bori protiv međunarodnog i međuregionalnog takmičenja u snižavanju cene rada. Jednstrani i nacionalno orijentisani pristupi u proceni iznosa plate za život rizikuju da upadnu u zamku "kompetitivne prednosti" i samim tim ne uspejaju da se izbore sa silaznom spiralom što im je prensveno bio cilj. Ovakvi pristupi treba da budu dopunjeni regionalnim pristupom.

Kroz naš koncept regionalne najniže plate za život želimo da intenziviramo zahteve za platom za život i potpomognemo pregovaračku moć sindikata. Želimo da dostignemo pristojan život i dostojanstvo na radu za sve radnice i radnike u Centralnoj, Istočnoj i Jugoistočnoj Evropi.

Savršena procena?

Ali ovo ne znači da je Evropska najniža plata za život jedina moguća referentna vrednost na osnovu koje se procenjuje plata za život. Naprotiv, referentne vrednosti koje se određuju na regionalnom i nacionalnom nivou se nadopunjuju. Ovim izbegavamo zamku potrage za idealnom procenom iznosa plate za život jer tako nešto ne postoji. Referentna vrednost koju predlaže CCC nema za cilj da ograniči prostor za varijacije i odstupanja. Nju mogu dodatno prilagoditi sindikati u različitim zemljama, na osnovu sopstvenih potreba i datog konteksta.

Isplatite radnicama i radnicima PLATU ZA ŽIVOT

Plata treba da pokrije sledeće troškove:

Plata za život je ljudsko pravo SVIH ljudi širom sveta

Plata za život je kategorija koja uključuje samo troškove života, dok je minimalna zarada politički dogovoren iznos. Minimalna zarada ne štiti radnice i radnike od siromaštva.

Koje su glavne, usaglašene odredbe plate za život?

- Univerzalno ljudsko pravo koje mora biti primenjeno na sve radnice i radnike nezavisno o njihovom statusu na radnom mestu, njihovoj produktivnosti ili ličnom statusu (npr. bračnom statusu). Ona predstavlja najmanji nivo zarade i nijedan radnik ili radnica ne može da primi iznos manji od utvrđene plate za život.
- Plata za život uvek mora biti dovoljna za pokrivanje osnovnih potreba, uključujući hranu, odeću, stanovanje, javni prevoz, komunalije i telekomunikacije, obrazovanje, slobodno vreme i kulturu, adekvatnu zdravstvenu zaštitu, troškove za higijenu i odmor (jednonedeljni put u okviru zemlje)
- kako za radnice i radnike, tako i za njihove porodice, što nadilazi puko preživljavanje i omogućava njihovo puno učešće u društvenom životu.
- Uključuje i diskrecioni dohodak za nepredviđene troškove (obično dodatnih 10% od visine svih troškova za zadovoljenje osnovnih potreba).
- Isplaćuje se za rad obavljen tokom regularnog radnog vremena, tj. ne računajući prekovremeni rad.

